

مطالعه ژنتیک ، مورفولوژیک و مینرالوژیک خاکهای دشت حسن آباد
(استان کرمانشاه)

پرویزشکاری و علی ابطحی
بخش خاکشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

بمنظور مطالعه تشکیل خاک از مواد مادری آهکی در شرایط اقلیمی نیمه خشک غرب ایران ، دشت حسن آباد به مساحت تقریبی ۱۲۰۰۰ هکتار در نظر گرفته شد. هدف اصلی این بررسی شناخت خواص مختلف خاکها و وجوه مشخص آنها بود که جهت مطالعه چگونگی تشکیل خاک الزامی می باشد. خاکهای منطقه قویا " با وضعیت فیزیوگرافیک خود در رابطه بودند. واحدهای فیزیوگرافی در دشت حسن آباد عبارت از مخروطهای آبرفتی واریزه ای بهم پیوسته ، پلاتوهای منقطع و دشتهای دامنه ای آبرفتی هستند. پنج سری خاک در منطقه تشخیص داده شده اند که در توالی از کوه به دشت شامل سری خاکهای سراب شیان (Typic Xerofluvents) در مخروطهای آبرفتی - واریزه ای بهم پیوسته ، سری خاکهای ده کروشه (Typic Chromoxererts) در پلاتوهای منقطع و سریهای خاکهای حسن آباد (Calcixerollic Xerochrepts) ، دلو حسن آباد (Fluventic Xerochrepts) و باقرآباد (Calcixerollic Xerochrepts) در دشتهای دامنه ای آبرفتی ، می باشند. تجمع کربناتها و فرآیند Pedoturbation دو فرآیند اصلی مؤثر در تکامل خاکهای منطقه بودند. در خاکهای متشکله در مخروطهای آبرفتی - واریزه ای (سری خاکهای سراب شیان) شواهدی مبنی بر تجمع کربناتها دیده نشد در حالی که سریهای خاکهای ده کروشه ، حسن آباد و باقرآباد دارای مقادیر قابل توجهی کربنات ثانویه در تحت الارض بودند. سری خاکهای دلو حسن آباد دارای افق کمبیک بوده و در حالت حد واسط قرار گرفتند. سری خاکهای ده کروشه علاوه بر تجمع کربناتها علائم Pedoturbation را بصورت ترکهایی که از سطح تا عمق خاک ادامه دارند، ساختمان کوه ای شکل براق رسی (Slickensides) در تحت الارض نشان می دادند. میزان بخش رس خاکها از کوه به طرف دشت زیاد می شد. مطالعه بخش رس خاکها با استفاده از پراش اشعه ایکس و میکروسکپ الکترونی نشانگر اختلاف مینرالوژیک نبود ولی مقدار نسبی رسهای مختلف در خاکها تفاوت داشت . اسمکتیت جزء اصلی بخش رس تمام خاکها را تشکیل می داد که بیشتر حاصل تغییر شکل ایسلیت و کلریت بود. همچنین افزایش میزان پالی گورسکیت در نواحی پست سردشت می تواند بیانگر Neof ormation و نیز تبدیل اسمکتیت به پالی گورسکیت باشد. دامنه محدود ظرفیت تبادل کاتیونی بخش رس خاکها موید عدم وجود اختلاف مینرالوژیک قابل توجه بود. بطور کلی میتوان خاکهای منطقه را خاکهای جوان دانست چون هوا دیدگی شدیدی را تحمل نکرده اند و ویژگیهای آنها بخوبی با مواد مادری انطباق دارد.